

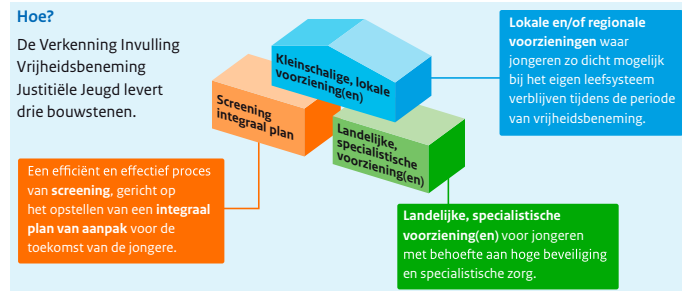
Update VIV

Justitiële Jeugd

Hoe organiseren we in de toekomst passende zorg en beveiliging op maat voor justitiële jongeren? Het programma **Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ)** onderzoekt verschillende bouwstenen die voor, tijdens en na de detentie moeten voorkomen dat jongeren verder afglijden en een criminele carrière opbouwen. In deze eerste update staan we uitgebreid stil bij de verschillende onderdelen van het programma. Daarna houden we je maandelijks op de hoogte van de ontwikkelingen en resultaten van VIV JJ.

Het aantal jongeren dat in aanraking komt met het jeugdstrafrecht daalt al enkele jaren. Daardoor kunnen Justitiële Jeugdinstellingen en ketenpartners steeds moeilijker passende beveiliging en zorg bieden. Tegelijkertijd hebben steeds meer criminele jongeren een combinatie van ernstige problemen: psychische problemen, een verstandelijke beperking en leerproblemen.

Dit vraagt om een meer gerichte zorg. Ook de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeente zorgt voor een andere blik op justitiële jongeren. De partijen in de strafrechtketen onderzoeken samen met gemeenten, scholen en zorginstellingen welke elementen bruikbaar zijn voor een duurzaam en flexibel stelsel van vrijheidsbeneming voor criminele jongeren.

Waarom?

Minder jongeren in JJ's, wel met zwaardere problemen, zoals:

- psychische problemen,
- verstandelijke beperkingen,
- verslaving,
- recidive,
- school- en leerproblemen.

Alle gerichte zorg op maat in een beveiligde setting kan hier een antwoord op geven.

Instroom daalt

	2012	2013	2014	2015
Voorlopige hechtenis	1.581	1.213	1.152	1.209
Jeugdetentie	231	206	173	165
PJJ	53	45	38	55

Inhoudsopgave

- 2 Proeftuinen Kleinschalige Voorziening
- 3 Landelijke specialistische voorziening
- 4 Proeftuinen Screening en diagnostiek
- 5 Research & development
- 6 Op zoek naar verbinding voor justitiële jongeren

Colofon

Update VIV

Justitiële Jeugd

Update VIV Justitiële Jeugd

nummer 01 • april 2017

Proeftuinen Kleinschalige Voorziening

In Amsterdam, Groningen en Nijmegen zijn proeftuinen gestart met een Kleinschalige Voorziening (KV) voor jongeren. Jongeren verblijven er in een laag beveiligde en regionale setting. Zo kan het contact met ouders, school, werk en stage zoveel mogelijk doorgaan. Iedere proeftuin onderzoekt met een eigen focus wat wel en wat niet werkt in de Kleinschalige Voorziening.

Amsterdam

Na de sluiting van JJI Amsterbaken wilde de gemeente Amsterdam samen met de ketenpartners op zoek naar een alternatieve vorm van detentie voor de preventief gehechte minderjarige jongens. In september 2016 ging de Kleinschalige Voorziening (KV) van start. Een woning middenin de wijk met plaats voor 8 jongens. Inmiddels hebben 23 jongens in de KV verbleven. “De grondige voorbereiding met alle betrokken partijen werpt zijn vruchten af”, aldus projectleider Ruud Jacobs van Spirit jeugd en opvoedhulp. “De Raad voor de Kinderbescherming bekijkt al bij het eerste bezoek aan de jongen in de politiecel of hij geschikt is voor plaatsing in de KV. De jongens in de KV zijn meestal first of second offenders. Ze moeten een dagbesteding hebben en de eigen motivatie en het netwerk is heel belangrijk.” Een verslaving of een zwaar delict is een contra-indicatie voor plaatsing in de KV. Toch is het belangrijk verder te kijken, vindt Ruud. “Het draait om die

KV Amsterdam

jongen: wat is het beste voor hem? Zo namen we toch een keer een jongen op zonder dagbesteding. Het bleek namelijk dat er in de communicatie met school iets mis was gegaan. Dat hebben we recht getrokken, waardoor hij alsnog zijn opleiding kon voortzetten. Inmiddels is hij uitgestroomd naar begeleid wonen. Als je niet verder kijkt, dan kom je er niet.”

Groningen

De proeftuin Kleinschalige Voorziening in Groningen is gestart op 1 december 2016 en combineert de kleinschalige voorziening met de proeftuin voor screening en diagnostiek. Projectleider Tamara Pultrum haalt uit de eerste maanden positieve aanknopingspunten: “In de Kleinschalige Voorziening (KV) praat je meer met de jongeren en hun ouders in plaats van over hen. Je neemt geen taken en verantwoordelijkheden over en we werken meer individueel en trajectgericht. Het lijkt meer op het gewone leven. Dat werkt. Jongeren gedragen zich anders in de KV dan in een JJI. Ze hebben hier iets te verliezen. Daardoor voelen ze verantwoordelijkheid en regie.” De lage instroom ervaart Tamara als een

KV Groningen

foto: A. Kompier

Update VIV

Justitiële Jeugd

Update VIV Justitiële Jeugd

nummer 01 • april 2017

knelpunt. “Tot nu toe zijn er 5 preventief gehechte jongens geplaatst. Drie ervan waren ouder dan 18 jaar bij plaatsing. De jongens stroomden in vanuit de JJI (2), de PI (1) en de politiecel (2). Er is nog tijd nodig om zogenaamd ‘oud denken’ los te laten. Na de inverzekeringstelling en voorgeleiding draait de beslissing om schorsen of niet. Daarna wordt er pas gekeken of de KV een mogelijkheid is. De KV zou op een eerder moment in beeld moeten komen als een van de wegen voor de justitiële jongere: schorsen, KV of JJI. Zo kunnen we in het traject een effectieve strafrechtelijk interventie inzetten.”

Nijmegen

Op het terrein van de RJJI De Hunnerberg, buiten de hoge hekken, is sinds november 2016 de Kleinschalige Voorziening (KV) gestart. De RJJI werkt hierin nauw samen met de Raad voor de Kinderbescherming, reclassering en andere ketenpartners. In tegenstelling tot de proeftuinen in Amsterdam en Groningen plaatst Nijmegen naast preventief gehechte jongeren ook jongeren met een PIJ of Jeugddetentie in de KV. “Dat heeft een praktische reden”, licht Jean-Paul Robbertz, GZ-psycholoog bij de kleinschalige voorziening, toe. “Er is weinig instroom van preventief gehechte jongeren in onze regio door het strenge schorsingbeleid. Maar er zijn ook inhoudelijke redenen om jongeren die normaal in de JJI verblijven in een KV te plaatsen. Want als het echt draait om wat de jongere nodig heeft om recidive te voorkomen, dan staat dat los van zijn titel. Niet iedere jongere heeft een hoge mate van beveiliging nodig. Het is veel belangrijker om beschermende factoren als contact met ouders, school of werk in stand te houden en uit te breiden. Het spreekt voor zich dat we daarin rekening moeten

KV Nijmegen

houden met de maatschappelijke discussie rondom straf als een genoegdoening. Ook de positie van slachtoffers mogen we niet vergeten. Bovendien, als een jongen zich niet aan de regels houdt, wordt hij teruggeplaatst naar de JJI.” Volgens Jean-Paul voelen zowel de jongeren als hun ouders zich in de KV meer gehoord. “De jongens ervaren duidelijk het verschil met de JJI. De manier van benaderen in de KV is anders. We werken niet groepsgericht maar op basis van individueel maatwerk en zij ervaren dat als positief. Ze voelen zich meer serieus genomen en verantwoordelijk voor hun eigen traject. Een enkeling vindt het soms zelfs moeilijk dat de deuren niet op slot gaan. Hij beseft dat zelfsturing van hem verwacht wordt en weet dat wij en zijn netwerk coaches daar waar nodig is.”

Landelijke specialistische voorziening

Een klein aantal jongeren dat in aanraking komt met het jeugdstrafrecht heeft specialistische zorg nodig en een hoge beveiliging. De Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) werkt samen met ketenpartners ideeën uit voor een landelijke specialistische voorziening(en) voor deze groep justitiële jongeren.

De advieswerkgroep Landelijk Specialistische Voorziening (LSV) heeft sinds oktober 2016 verschillende themabijeenkomsten gehouden. Daaraan nam een brede vertegenwoordiging van het justitiële jeugdveld deel: OM, ZM, Raad voor de Kinderbescherming, jeugdhulpverlening, wetenschap, jongerenvertegenwoordiging en advocatuur. Zij spraken over thema's als doelgroepen voor de LSV, welke behandelspecialisaties er nodig zijn, de zorg en de beveiliging in de LSV, hoe een dagprogramma eruit kan zien in de voorziening en wat je daarvoor nodig hebt.

Momenteel lopen er aanvullende onderzoeken naar specialisaties binnen de landelijke voorziening, de forensische observatieafdeling, onderwijs en arbeidstoeleiding, behandeling in zijn algemeenheid en behandeling van jongeren met een PIJ-maatregel. In het najaar 2017 moeten de resultaten van deze onderzoeken beschikbaar zijn om een advies uit te kunnen brengen over de LSV aan de bewindspersoon.

Proeftuinen Screening en diagnostiek

De proeftuinen voor screening en diagnostiek onderzoeken hoe een jongere dankzij een integraal plan op de juiste plaats terecht kan komen. Alle voor de jongere relevante partijen sluiten aan om zo'n plan te maken. De proeftuinen in Groningen, Rotterdam en Breda onderzoeken hoe ze screening en diagnostiek het beste kunnen vormgeven.

Groningen

Groningen combineert de proeftuin Kleinschalige Voorziening met de proeftuin Screening en diagnostiek. Jongerenparticipatie, systeemparticipatie en confronterende activatie zijn enkele kenmerken die ze toepassen. “De jongere en zijn netwerk hebben een actieve rol in het traject van de screening en diagnostiek”, vertelt Tamara Pultrum (projectleider). “De jongere houdt een werkboek bij. Tijdens de netwerk-bijeenkomst presenteert hij zelf eerst zijn probleemanalyse en daarna het plan dat hij samen met anderen heeft gemaakt: wat wil ik bereiken en hoe ga ik dat doen? Dat vinden ze spannend, maar ze groeien doordat ze meer regie ervaren. In het proces van screening en diagnostiek spreken de deelnemers dezelfde taal. Ze analyseren het delict aan de hand van factoren die een risico geven op herhaling van het delictgedrag (criminogene factoren). Dit vergemakkelijkt de planvorming en de uitvoering ervan.”

Rotterdam

Binnen RJJ de Hartelborgt is een speciale afdeling gecreëerd waar plaats is voor 8 preventief gehechte jongeren. Ze komen er niet in contact met de jongens van de jeugdinstelling en ze zetten het eerder gevolgde onderwijs voort door te werken uit de eigen boeken. De proeftuin in Rotterdam zet alles op alles om bij het eerste raadvakadvies en elke volgende raadvakmerzitting mee te denken over het meest gewenste zorg- en begeleidingstraject. “Hoe meer informatie je hebt over wat de jongere nodig heeft aan zorg en wat de veiligheidsrisico's zijn, hoe beter je plan wordt”, legt Judith Oomen (gedragsdeskundige de Hartelborgt) uit. “Daarvoor werken we samen met Fivoor (forensische GGZ) en gebruiken we verschillende instrumenten zoals risicotaxatie, gezinsdiagnostiek en de SCIL (Screener voor Intelligentie en LVB). Tot nu toe hebben we bij alle 15 plaatsingen die informatie tijdig kunnen leveren.”

Breda

“Wij dromen over een nieuwe manier van vrijheidsbeneming voor justitiële jongeren en wat er dan voor nodig is aan screening en diagnostiek om een integraal zorgplan te kunnen maken”. Aan het woord is Corinne Peeters projectleider proeftuin/manager opvoeding en behandeling. “In de proeftuin van de zorgregio Breda zitten we met alle partners aan tafel: degenen die nu al deelnemen aan het justitiële traject, zoals de Raad voor de Kinderbescherming en de Jeugdreclassering, maar ook met zorgaanbieders en de gemeente.” Samen met

alle partners wil de proeftuin Breda een afsprakenkader maken voor het trajectplan: wie is waarvoor op welk moment verantwoordelijk. En een schema forensische jeugdzorg dat afhankelijk van de behoefte aan zorg en beveiliging, op een heldere manier, leidt tot een plan waarmee de jongere het beste tot zijn recht komt. In de ideale situatie bestaat er volgens Corinne “een forensisch expertteam met de professionals die op dat moment nodig zijn voor een jongere. We hebben echter al gemerkt dat schotten tussen de verschillende organisaties zo'n team voor uitdagingen stelt als het gaat om financiën en informatie delen. De proeftuin is bij uitstek een aanleiding om daar toch een weg voor te vinden.”

Update VIV

Justitiële Jeugd

Update VIV Justitiële Jeugd

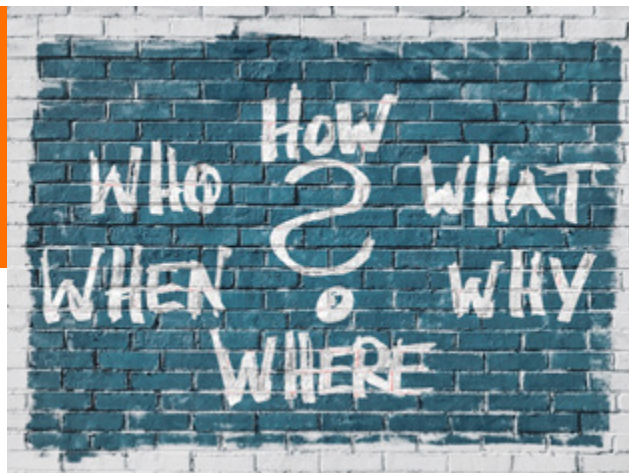
nummer 01 • april 2017

Research & development

Naast de proeftuinen en de landelijk specialistische voorziening zijn er nog vele andere vragen die beantwoord moeten worden om tot een toekomstbestendig stelsel van vrijheidsbeneming te komen. Verschillende partijen zijn deeltrajecten gestart rondom een breed palet aan onderwerpen.

Verbinding JJI en gemeente

Forensisch Centrum Teylingereind en de gemeente Leiden onderzoeken wat er nodig is om jongeren die uit de jeugdinrichting vertrekken, succesvol te laten re-integreren en daarmee de kans op overlastveroorzakend gedrag en recidive te verkleinen. Allereerst voeren de partners een verkenning uit: hoe kan de JJI haar kennis en expertise over deze doelgroep delen met de gemeente en welke knelpunten ervaart de gemeente in de terugkeer van jongeren uit de JJI. In de tweede fase van het onderzoek sluiten een gedragswetenschapper en een individueel trajectbegeleider van de JJI aan bij een wijkteam. Met aanbevelingen en adviezen op basis van screening en diagnostiek geven zij input voor het zorgplan. De verwachting is dat door deze samenwerking risico's eerder in beeld zijn en sneller en dat er gericht geanticipeerd kan worden op eventuele terugval in overlastgevend gedrag.

Inzet ervaringsdeskundigen

Ex-gedetineerden gaan jongeren motiveren om iets moois van hun leven te maken na een verblijf in een justitiële jeugdinrichting. Dat is het doel van het project dat Young in Prison Nederland uitvoert met LOC Zeggenschap in zorg en het Jeugdplatform Amsterdam. Zij gaan namelijk ex-gedetineerden opleiden tot coach. Deze ervaringsdeskundigen begrijpen hoe justitiële jongeren zich tijdens hun verblijf in een JJI voelen en wat hen na vrijlating staat te wachten. Gemeenten kunnen in de toekomst een ervaringsdeskundige inzetten en zo beter inspelen op de wensen en behoeften van de jongeren als ze de JJI verlaten. Het Lectoraat Residentiele Jeugdzorg (Hogeschool

Leiden) zorgt voor een wetenschappelijke inbedding van het project. Zij begeleidt het ontwikkelproces en doet interactief onderzoek. De eerste resultaten worden in juli 2017 verwacht.

Eerste fase van het strafproces meer kindgericht maken

Defence for Children en de Vereniging Nederlandse Jeugdrechts Advocaten onderzoeken hoe politie en Justitie meer rekening kunnen houden met de leeftijd van het kind bij de aanhouding en inverzekeringstelling. Het eerste contact met politie of Justitie is ingrijpend voor minderjarigen. Voor kinderen en jongeren met een diagnose zoals ADHD, autisme of een psychiatrische kwetsbaarheid is een verblijf op het politiebureau extra zwaar. Terwijl in het jeugdstrafrecht rekening wordt gehouden met de leeftijd, is dat niet het geval tijdens de aanhouding en inverzekeringstelling. Minderjarigen worden dan niet veel anders behandeld dan volwassen verdachten. Dat is niet in lijn met het VN Kinderrechtenverdrag. Het Kinderrechtenverdrag ziet opsluiten immers als een uiterste maatregel en stelt voldoende gespecialiseerd personeel, instellingen en procedures als voorwaarde. Op 10 april is er een expertmeeting met vertegenwoordigers van politie, het Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, advocatuur, gemeenten en wetenschappers. Op basis daarvan ontwikkelen zij een gezamenlijke toekomstvisie voor de eerste contacten van minderjarigen met politie en Justitie.

LVB-screening en begeleiding

Jongeren met een lichtverstandelijke beperking (LVB) worden vaak niet tijdig herkend in de strafrechtketen. Daardoor krijgen zij hulp die niet aansluit bij hun niveau, mogelijkheden en wensen. Met gevoelens van hopeloosheid, wantrouwen in de hulpverlening, demotivatie en een hoge kans op recidive tot gevolg.

De William Schrikker Stichting Jeugdbescherming en Jeugdreclassering (WSS JB&JR) is daarom een innovatief project gestart. Ze voert het project uit samen met de Raad voor de Kinderbescherming als adviseur tijdens de vroeghulp van de jongere en voorzitter van het trajectberaad, de Kleinschalige Voorziening Nijmegen, 3RO die bij de ASR-doelgroep het wegingskader afneemt en de gemeente als verantwoordelijke voor de jeugdhulp en het welzijn van de jongeren. Door inzet van het screeningsinstrument SCIL bij binnenkomst in de KV worden jongeren met een LVb sneller herkend. Daarna organiseert de jeugdreclasserder op korte termijn een familienetwerkberaad om tot een persoonlijk plan van aanpak te komen. Zo is er voor de eerste Raadkamer al meer focus. Uit de eerste ervaringen blijkt dat de snelheid en intensiviteit van het contact ervoor zorgen dat de jongere en zijn gezin beter het delict en de begeleiding accepteren.

Impressie expertmeeting 'De proeftuinen in beeld'

Op zoek naar verbinding voor justitiële jongeren

FORCA organiseerde op 16 maart 2017 de expertmeeting 'Proeftuinen in beeld'. Ruim 90 medewerkers van justitiële jeugd-inrichtingen, Raad voor de Kinderbescherming, OM, DJI, Reclassering, gemeenten en advocatuur luisterden naar presentaties over de proeftuinen. In de middag gingen ze met elkaar in gesprek over wat er nodig is om VIV JJ tot een succes te maken. Een impressie van een zonnige en inspirerende lentedag.

Update VIV

Justitiële Jeugd

Update VIV Justitiële Jeugd

nummer 01 • april 2017

Michèle Blom, directeur-generaal Straffen en Beschermen, trapt de expertmeeting af met een hartstochtelijk pleidooi voor samenwerking. “Alleen met elkaar kunnen we dat percentage van 60% recidiverende jongeren laten dalen. En dat zijn we ook aan de samenleving verplicht.” Ze hamert op de broodnodige verbinding tussen de verschillende partijen rondom justitiële jongeren. “Ieder heeft een eigen oriëntatie op de jongere. Maar samenwerken betekent geven en nemen. Zoek die verbinding met elkaar.”

Positieve invloed

Die verbinding wordt al volop gezocht én regelmatig gevonden, zo blijkt uit de verschillende presentaties van de proeftuinen kleinschalige voorziening en screening&diagnostiek.

VIV in beeld

Tijdens de expertmeeting kregen de aanwezigen een primeur: de eerste montage van een film over VIV JJ. De opnames zijn tot nu toe gemaakt in de KV Amsterdam. Vanuit de blik van de jongere zie je hoe het er in een kleinschalige voorziening aan toe gaat. De komende maanden wordt er ook gefilmd bij de andere onderdelen van VIV JJ. De film is bedoeld om ketenpartners te informeren over de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming.

Update VIV

Justitiële Jeugd

Update VIV Justitiële Jeugd

nummer 01 • april 2017

Enthousiaste JJI-medewerkers en ketenpartners uit Groningen, Amsterdam, Nijmegen, Rotterdam en Breda vertellen over de kansen en bedreigingen die ze na de eerste maanden proeftuin zien. De positieve invloed van de kleinschalige voorziening op het gedrag en de inzet van de jongere zien zij als grootste kans. Overdag leven de jongeren hun gewone leven met school of werk, sport en contact met familie. Alleen in de avond zijn ze ingesloten. Een (terug)plaatsing naar een JJI werkt voor de jongeren als een stok achter de deur om gemotiveerd te blijven. De lage instroom benoemen ze als knelpunt voor de proeftuinen. Amsterdam en Rotterdam zijn daarop een uitzondering. Zij hebben voldoende aanbod voor de proeftuinen. Ook de advocatuur heeft interesse in de experimentele vrijheidsbeneming. “Kan ik ervoor zorgen dat een jongere uit een JJI naar een KV wordt geplaatst?” en “Kan de KV ook als schorsingvoorwaarde worden opgenomen?” Deze en andere vragen komen in het middagdeel aan de orde.

Wat is er nodig?

‘s Middags gaan alle deelnemers in kleine groepjes in gesprek over wat er nodig is voor instroom, verblijf en uitstroom uit een kleinschalige voorziening. De kruisbestuiving tussen ervaringen uit verschillende proeftuinen en verschillende disciplines levert mooie discussies en nieuwe gezichtspunten op. In hoeverre kun je afwijken van contra-indicaties? Moet je werken met een wegingslijst als het belang van de jongere voorop staat? Moet de regel ‘schorsing tenzij’ gewijzigd worden in ‘KV, tenzij’? De gespreksleiders schrijven de flipovers vol met ideeën en vragen. Angélique Koevoets (plaatsvervangend directeur ForZo/JJI) sluit de dag af met een compliment: “Op zo’n zonnige dag als vandaag zo hard met elkaar aan het werk, dat vraagt om een applaus. Ik heb vanmiddag heel wat punten gehoord waar we mee verder kunnen. Dat nemen we allemaal mee in het advies dat we in het najaar aan het ministerie van Veiligheid en Justitie geven over hoe we de vrijheidsbeneming van justitiële jongeren het beste vorm kunnen geven.”

Lees binnenkort het verslag van de expertmeeting en de oogst van de dag op www.forca.nu

Colofon

Dit is een uitgave van de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming (VIV) Justitiële Jeugd van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Redactie: Mieke van Meer

Redactiecommissie: Niels Koorn, Susanne Schippers en Els van der Vaart

Vormgeving: XeroxOBT, Den Haag

Je ontvangt deze Update omdat je betrokken bent bij VIV JJ. Stuur de nieuwsbrief gerust door naar lokale partners.

Wil je reageren op de nieuwsbrief? Of wil je je aanmelden voor de nieuwsbrief? Stuur een berichtje naar redactievivjj@minvenj.nl